

becsülték. Általános volt az a vélemény, hogy az angol üvegek azért szebbek, mint más országok termékei, mert a legtisztább nyersanyaggal, a magyarországi hamuzsírral készültek.

Erdei Múzeumunk a hamuzsír-hutától kezdve, a fahamu kilúgozó kettős falú kádig és az 1700-as évekből származó hamulúg lepárló vasüstig mindent bemutat. Ehhez csatlakozik a házi üveghuta, melyet a Parádsasvári Üvegyár szakvéleménye alapján építettünk meg és kaptuk meg a hozzátartozó szerszámokat a fúvó csövektől a formázókig. Az üveghutánk három kemencéből áll és hátsó, alagút rendszerű tüzelési eljárással üzemeltethető. Első az előkészítő kemence, középső az égető és a harmadik a hűtő, temperáló kemence.

A hazai anyaghoz csatlakozik az előtte levő réten az első nemzetközi erdészeti szabadtéri múzeum. Eddig 13 ország erdészeti szakemberei tettek ígéretet, hogy a saját országukra jellemző fő fafajból küldenek egy korongot (bütü metszetet) és a hagyományos erdőgazdálkodásukat jellemző termelési eszközökből, vagy gyártmányokból kiállítható anyagot. Ez segíteni kívánja azt, hogy hazánk szakemberei jobban megismerjék a más nemzetek hagyományos erdőgazdasági munkájának sajátosságait.

A fentiekben vázlatosan bemutatott szabadtéri Erdei Múzeumunkat 1973 tavaszán szeretnénk ünnepélyesen megnyitni. Ez alkalomból kb. 50 oldalas, fényképekkel illusztrált ismeretterjesztő füzet megírásával is szeretnők elősegíteni jobb megismerését.

631.116.1:634.0.945.35

**ÁLLAMI GAZDASÁGOK
ERDŐGAZDÁLKODÁSI
BEMUTATÓJA
TOLNA MEGYÉBEN**

Palotás Ferenc

Az állami gazdaságok 10. fásítási és erdőgazdálkodási bemutatójának házigazdája a Tolna megyei állami gazdaságok voltak. Az ország állami gazdaságai-ban dolgozó erdészeti-vadászati tevékenységet irányító szakemberek, meghívott vendégek, mérnökök, erdészek, vadászok 1972 júniusában az alsótengelici, gerjéni, hógyészi, paksi és tamási állami gazdaságok területén ismerkedtek meg a Tolna megyében folyó munka eredményeivel, módszereivel, problémáival.

A megnyitó, vitaindító előadások helye, a *Tamási Állami Gazdaság* országos és megyei viszonylatban is jó hagyományok őrzője. 1959-ben itt hirdette meg *dr. Madas András* az állami gazdaságok fásítási távlati célkitűzéseit és 1961-ben itt volt az állami gazdaságok első fásítási bemutatója. A mostani, sorrendben a 10. bemutató így számotadó jellegű is volt arról, hogy mennyiben teljesítették azt a programot, mely innen indult el. Korábban a fásítási tervek megvalósítása volt a legfontosabb kérdés, ma már a beállt fásítások ápolása, a nevelővágások végrehajtása, gépi megoldása, a faanyag további feldolgozása és értékesítése, de nem utolsósorban közgazdasági kérdések voltak a bemutató témája.

A Tolna—Baranya megyei állami gazdaságok 10 éves fásítási munkájának jellemzésére néhány adat: 1960-ban a szántóterületüknek 4,6%-át kitevő, ösz-

szesen 5059 ha erdőterülettel rendelkeztek, fakitermelésük 4800 m³ volt. 1971-ben már a szántóterület 10⁰/₀-át teszik ki az erdők, és fakitermelésük 24 200 m³-re emelkedett. Üzemtervi előirányzatuk a IV. 5 éves tervben 28 000 m³.

A bemutató során annak szervezője — *Suba János* erdőmérnök — arra a kérdésre kívánt feleletet adni, hogy az alapjaiban mezőgazdasági tevékenység folytatására hivatott állami gazdaságok miért és hol fásítanak, miként lehet a mezőgazdasági fásítás az állami gazdaságok gazdálkodásának jövedelemkiegészítő tevékenysége?

A bemutató sorrendjében haladva a válaszok a következők:

Sokat vitatott téma a mezővédő erdősávok szerepe, egyáltalában azok szükségessége, kedvező vagy kedvezőtlen hatása. Mindjárt az első programpontként a Tamási Állami Gazdaság területén megismert 40 km hosszúságot kitevő, mintegy 50 ha-nyi erdősáv-rendszer a fásítás mellett szólt. A bemutató vezetői egyaránt vallották, hogy az ottani sávrendszer jó, sűrűsége, elrendezése céljainak megfelelő. Egyaránt szolgálja a szélvédelmet, óvja a vadat, esztétikailag is előnyös és fatermése is számottevő. Az 1959-ben telepített sáv hektáronkénti élőfakészlete 82 m³.

A mezővédő erdősáv speciális esetével ismerkedhettünk meg *Tamási 85/a* erdőrészletben. Az erdősáv komlótelep közvetlen védelmét szolgálja. Az 1959. évi telepítésű sávban az óriásnyárok jelenlegi hálózata 6 × 4 m, átlagos átmérője 25 cm, magassága 21 m, élő fatömege 200 m³/ha.

Tolna megye termőhelyileg igen változatos. A száraz, meredek, erodált löszoldalaktól a futóhomokon keresztül, a mélyfekvésű laposokig számtalan olyan területfolt található, melyen rentábilis mezőgazdálkodás nem folytatható. Az állami gazdaságok fásítási munkáihoz ezen területek adottak. Fásításukkal egyrészt a terméseredményeket rontó, gyenge területek csökkenthetők, ugyanakkor erdőként hasznosíthatók. A bemutató során több helyen is találkoztunk ilyen extrém termőhelyekre telepített fenyő és keménylomb fiatalosokkal. Sajnos a szépen beállt fenyőkultúrákban tömeges az *Evetria* károsítás. Itt feltétlen szükség lesz vegyszeres védekezésre, de ez állami gazdasági területeken különösebb nehézséget nem jelenthet, mivel a nagyüzemi, korszerű gépi védekezés eszközei — beleértve a repülőgépes védelmet is — adottak.

Különleges szerepe van a fásításnak az erózió elleni védelemben. Mint azt *Tamási 90/a* erdőrészletben megismerhették a bemutató résztvevői, a komplex tervek alapján telepített védőfásítás megszüntette a termőtalaj lemosását, a védett mezőgazdasági területen eróziókár nincs.

A bemutató egyik legtanulságosabb pontja az *Alsótengelici Kísérleti Gazdaság* területén bemutatott területhasznosítással egybekötött tájrendezés volt. Ennek lényege, hogy egy nagyobb területegységen belül a nagyüzemi gazdálkodási tevékenység érdekében tábla- és tájrendezési terv készül. A táblásítást akadályozó régi fasorokat, facsoportokat felszámolják, az újonnan kialakított, karbantartott utak mellett szélvédő sávokat telepítenek. Ugyancsak erdősítéssel hasznosítják a nagyüzemi gazdálkodásra nem alkalmas közbezárt területfoltokat, más hasznosításra alkalmatlan területeket.

A mezőgazdasági fásítás során nem feledkeztek meg az egyes egységek, majorok, központi létesítmények közvetlen környékének fásításáról, parkosításáról. A fornádi, alsótengelici, biritópusztai központok fásítása példaként szolgálhat.

Az előzőekben érintett többcélú hasznosítástól eltérően a cellulóznyárasok elsődlegesen fatermési rendeltetésűek. A helyük kijelölésében ezt a szempontot is figyelembe kell venni. Egyedül itt jelentkezik bizonyos érdekellentét a mező-

gazdaság és fatermesztés között. A cellulóznyár telepítésének ellentételeznie kell az elmaradó mezőgazdasági termelést. A való helyzet az, hogy a mezőgazdaság a nem gazdaságos területeit, melyeket a földhivatal erdőtelepítésre nem engedélyezett, előszeretettel jelölte ki cellulóznyárasok céljaira. Ezen területek egy része nem elégíti ki teljesen a cellulóznyár termőhelyi kívánalmait. A bemutató során ilyenekkel is találkozhattak a résztvevők, bár a gazdaságok munkájára nem ez a jellemző. Sokkal több jót ismerhettünk meg. Példaként említhető a *Gerjéni Állami Gazdaság* területén, Dunaszentgyörgy határában, egy tagban bemutatott 57 ha cellulóznyáras. A Duna egykori öntésére telepített, jelenleg 6 éves óriásnyáras fatömege 109 m³/ha. A területen folyó tisztítási munkában 25%-os törzsszámcsökkentést terveztek, a papírfa kérgezését egri géppel végezték.

A szakmai bemutató utolsó programpontjaként a *Paksi Állami Gazdaság* birtópusztai csemetekertjét tekintették meg a résztvevők. A csemetekertben 6526 m² területen intenzív tőzegágyas csemetenevelés folyik és 13 ha terület nyártermesztés céljait szolgálja. Az állami gazdaság merészen vállalta a fenyőtermesztés korszerűsítésének útját, eredményei impozánsak. A folyó évi tervek: erdeifenyő vetésterülete 3026 m², kihozatal 500—700 db/m²; feketefenyő vetésterülete 490 m², kihozatal 400 db/m²; egyéb fenyő vetésterülete 288 m², kihozatal 400 db/m²; éger vetésterülete 2310 m², kihozatal 300 db/m²; nyír vetésterülete (eredeti talajba történt a vetése) 350 m², kihozatal 300 db/m². A kertben bevezetett tőzegágyas csemetetermesztésről *dr. Tompa Károly Az Erdő* 1972. évi 4. számában beszámolt, a dolgozatban ismertetett adatok kiegészítéseként Suba János közölte, hogy perlitbe nem vetettek, azt csak takarásra használják.

A kétnapos bejárás résztvevői meggyőződhetnek arról, hogy Tolna megyében a lelkes fásítók, erdészeti ügyintézők munkáját a gazdaságok vezetői megértéssel támogatják, az erdészeti tevékenység az állami gazdaságok munkájának hasznos kiegészítő része.

634.0.622

ERDŐLELTÁR 1970

Rakonczy Zoltán

A Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Minisztérium Erdőrendezési Főosztályának szervezésében az állami erdőrendezőségek adatai alapján nyomdában van az „Erdőleltár 1970” című kiadvány, ami előreláthatólag három kötetben jelenik meg.

A kiadvány megjelentetését indokoltá, illetve lehetővé tette az, hogy 1970-ben ünnepeltük a felszabadulás és egyben az erdők államosításának 25. évfordulóját, véget ért az 1953-ban elkezdődött 18 évig tartó első üzemtervezési ciklus, valamint, hogy valamennyi erdőre és fásításra kiterjedő ilyen részletes